

DRUŠTVO HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA
POVJERENSTVO NAGRADE DANA HRVATSKE KNJIGE

NAGRADU »J U D I T A«
za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini
u 2011. godini
dobio je

STIPE BOTICA

za knjigu
BIBLIJA I HRVATSKA TRADICIJSKA KULTURA

Školska knjiga, Zagreb, 2011.

O b r a z l o ž e n j e:

Rijetko se koja knjiga po svojem značenju može usporediti s Biblijom: za jedne svetom i kanonskom knjigom, za druge neiscrpivim vrelom imaginacija i umjetničkih pobuda. Sa snagom »dominantnog inter-teksta« europske i svjetske kulture i civilizacije, ona je obiljem simbola, slika, parabola, prispodoba, egzempla, alegorija i usporedbi i slično duboko prožela svekoliki materijalni i duhovni svijet europskog čovjeka. Od najranijih dana Biblija je (i) sastavni i neodvojivi dio svijesti i svjetonazora hrvatskoga čovjeka. Sustavom svojih vrijednosti istinski je oblikovala njegov život i svekoliku kulturu, njegovo iskustvo i govor, njegov identitet.

Kao dio duhovnosti hrvatskoga naroda i hrvatska je tradicijska kultura duboko prodahnuta Biblijom. U širokom rasponu njezinih brojnih oblika, u običajima i navikama, mišljenjima i uvjerenjima, senzibilitetu i ukusima, vjеровanjima i usmenim književnim stečevinama biblijska je misao prepoznatljiv uzor i oslonac povijesnog života hrvatskog čovjeka. Biblijske su perikope ugrađene u njegove priče i predaje, vjеровanja i mudrosti, pjesme i izdašni repertoarij tradicijskoga. Njihov broj i njihova učestalost, kako kaže Stipe Botica, takvih je svojstava da ne ostavlja dvojbe kako su biblijski korijeni europske kulture najdublji zalog i hrvatske europske civilizacijske prepoznatljivosti.

Knjiga *Biblija i hrvatska tradicijska kultura* Stipe Botice interpretira i »dokumentira« utjecaje biblijske kulture na duhovnost hrvatskog čovjeka i njegovu tradicijsku baštinu. Pozorno iščitavajući i interpretirajući značenjske komplekse

biblijskih knjiga, njihove je odjeke i stilizacije pronalazio u brojnim oblicima hrvatskoga tradicijskog blaga, objašnjavajući – uvijek s osjećajem za mjeru i vrijednost – njihovu ulogu u oblikovanju identiteta hrvatskog čovjeka. Naglašavajući da je Biblija uvijek davala, a hrvatska tradicijska kultura primala, Botica ističe kako je u tom procesu uvijek pre/uzimano ono što se lako pamtilo i što se prilagođavalo i moglo prilagoditi povijesnim okolnostima hrvatskoga bića. Tako su zakonima tradicijskoga medija preuzimane i prenošene slike i priče o stvaranju svijeta, o zemaljskom raju i životu prvih ljudi, Mojsiju i sl. Povijesne su knjige, s pravom naglašava Botica, hrvatskom čovjeku bile prikladne za izražavanje zbilje koju je živio, baš kao što su mu i povijesne zgode bile zanimljive jer je pomoću njih mogao prisposobiti povijesna iskustva vlastitog naroda. Isto vrijedi i za brojne priče i parabole ugrađene u korpus hrvatske predajne kulture, za mudrosne knjige i biblijske životopise, slike iz evanđelja, poslanice, anegdote, zgode i usporedbe, preobražavane, ovisno o okolnostima, različitim postupcima resemantizacije i sl.

Osim iscrpnoga i pouzdanog p/opisa biblijskog blaga ugrađenog u hrvatski tradicijski korpus, vrijednosti ove knjige značajno pridonose i novi zapisi hrvatske tradicijske kulture u »biblijskome suzvučju«. Nastali na temelju terenskoga rada sa studentima kroatistike, brojni primjeri i sadržaji »dokumentiraju« biblijske tragove u poslovicama, frazama, zagonetkama, blagoslovima, kletvama, vjerovanjima, dramskim (prikazivačkim) oblicima, epitafima i grafitima nastalima u različitim hrvatskim sredinama, iznova argumentirajući pravo značenje Svete knjige u životu hrvatskoga čovjeka. Upravo zato autor i zaključuje: »*Biblija je u tradicijskom poimanju i knjiga, i sveta knjiga, i pravilo života, i nescrpnna motivirajuća komponenta prikladna za svekoliko nasljedovanje. Tradicijski recipijenti prema njoj imaju poseban respekt jer – na razini važnog poticaja potrebnoga za vlastito razmišljanje i stvaranje – i nemaju druge prikladne i dostupne motivirajuće snage. Stoga, zadivljeno gledaju u biblijska rješenja, i nasljeđuju njezin svijet u svim svojim zahvatima/pogledima/ostvarajima, u svome vlastitome životu i običajima, u odnosu prema životu, u svemu onome što čini tradicijsko poimanje. Sve to, i štošta drugo, pokazuje izbor tekstova novih zapisa hrvatske usmene književnosti i svega tradicijskoga s obzirom na biblijsku provenijenciju.*«

Nastala tijekom dugog vremena proučavanja i biblijskoga i hrvatskoga tradicijskog blaga, njihovih poznatih, ali dosad nedostavno istraženih su/odnosa, poticaja i prožimanja, *Biblija i hrvatska tradicijska kultura* Stipe Botice nije samo knjiga-argument Biblijom prožete hrvatske ukorijenjenosti u europsko civilizacijsko ozračje. Pisana zrelo i uvjerljivo, s osjećajem za trajnu vrijednost biblijskih tragova ugrađenih u hrvatski duhovni identitet, ona svojemu autoru osigurava atribut pouzdana znalca skrivenog blaga hrvatske kulture i (književne/biblijske) tradicije. Povjerenstvo Dana hrvatske knjige prepoznalo je značenje autorova prinosu dodijelivši mu nagradu *Judita* za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini u 2011. godini.

DRUŠTVO HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA
POVJERENSTVO NAGRADE DANA HRVATSKE KNJIGE

NAGRADU »D A V I D I A S«

za studiju ili najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine
na strane jezike u 2011. godini
dobili su

VLADIMIR BUBRIN i VINKO GRUBIŠIĆ

za antologije

CROATIAN RENAISSANCE POETRY
i *CROATIAN RENAISSANCE PLAYS*

Journal of Croatian Studies, XLV-XLVI (2004-2005) i XLVII (2006),
Annual Review of the Croatian Academy of America, Inc. New York, 2011

O b r a z l o ž e n j e:

Dva sveska časopisa *Journal of Croatian Studies*, koji objavljuje Hrvatska akademija u Americi, nominalno nose godine 2005. i 2006, ali su urednički zaključeni krajem 2010. i u travnju 2011, a tiskani su tijekom 2011. godine. U formalnom smislu time zadovoljavaju uvjete nagrade *Davidias*, koja se dodjeljuje za studiju ili najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike objavljen u prethodnoj godini. Sadržajem, temeljitošću pristupa i razinom obavljenoga posla ta dva sveska nedvojbeno znače važan prinos prevođenju hrvatske književne baštine na strane jezike, u ovom slučaju na engleski.

Prvi svezak sadrži antologijski izbor iz hrvatskoga renesansnog pjesništva, a drugi iz dramskih djela hrvatske renesanse. Urednici su ovih svezaka dvojica Hrvata sa stalnom kanadskom adresom: Vinko Grubišić, književnik i dugogodišnji profesor Sveučilišta *Waterloo*, kroatist, komparatist i latinist, objavio je niz knjiga i studija o hrvatskoj književnosti te prijevode s nekoliko jezika na hrvatski i s hrvatskoga na engleski; Vladimir Bubrin, književnik i prevodilac, doktorirao je na Odsjeku za slavenske jezike i književnosti Sveučilišta u Torontu, objavljuje u uglednim slavističkim časopisima, na engleski je preveo veći broj djela hrvatske književnosti.

Oba sveska, koja zajedno obasežu oko 480 tiskanih stranica, koncepcijski su ujednačene cjeline: svaki započinje kraćim književnopovijesnim pregledom (s pridodanom izabranom bibliografijom), zatim slijedi sama antologija, a na kraju su biobibliografski podatci o uvrštenim piscima. Osim toga, oba sveska donose recenzije novijih knjiga s područja hrvatske renesansne književnosti.

Svrha koju su priređivači sebi postavili bila je predstaviti inozemnom čitatelju izbor iz pjesničkih i dramskih djela pisanih na hrvatskom jeziku u razdoblju renesanse, tj. otprilike od posljednje četvrtine 15. st. do oko godine 1600. Zna li se da je hrvatska renesansa uz poljsku imala među slavenskih naroda najplodniju književnost, te da jedina među slavenskim očituje izrazito mediteransku sastavnicu, bit će još jasnije zašto je dobrodošla i važna zamisao da se načini ovakav izbor. Važno je napomenuti da su priređivači predvidjeli i treći svezak, koji će obuhvatiti hrvatsku renesansnu prozu.

Grubišić i Bubrin čitatelju podastiru izabrane ulomke, rijetko čitava djela (dakako: ona kraća) te nastoje olakšati razumijevanje starih tekstova. Antologija je namijenjena u prvom redu inozemnim čitateljima, poglavito anglofonim studentima kroatistike (odnosno slavistike), kao i općenito onima koji ne vladaju posve dobro hrvatskim jezikom. Zbog toga je puno pozornosti i truda uloženo u to da se smisao teksta približi čitatelju, tj. da mu se olakša svladavanje jezične barijere, ali tako da se ujedno sačuva dodir s drevnim hrvatskim izvornicima.

Da bi ostvarili svoju zadaću, priređivači su se poslužili dvama sredstvima: sve su tekstove dali u inačici na suvremenom hrvatskom književnom jeziku, a isto tako i u prijevodu na engleski. Suvremene su hrvatske verzije informativne naravi, tj. olakšavaju manje upućenima da prate smisao izvornika. One ujedno, supostavljajući hrvatski jezik u raznim njegovim vremenskim presjecima i narječnim varijantama, mogu zorno pokazati razvojni kontinuitet, naslojene sličnosti i razlike naspram današnjem standardu. I engleskim je prijevodima poglavita svrha sadržajna vjernost, no ostvarene su vrlo čitke verzije. Sve su tekstove na engleski preveli Vinko Grubišić, Vladimir Bubrin i Katia Grubišić; jedino su ulomci iz Marulićeve *Judite* preuzeti iz već objavljenoga prepjeva Grahama McMastera.

Iz rečenoga je jasno da se u ovim antologijama svaki tekst pojavljuje tri puta, u tri jezična ruha, što je kao posljedicu nužno imalo određenu količinsku redukciju izbora. No priređivači su uvelike udovoljili složenu i osjetljivu zadatku koji je stajao pred njima. Odabrali su reprezentativne pjesme ili ulomke većih cjelina (pri čemu je, osobito kod drama, određenu ulogu imala ne samo antologijska vrijednost nego i ilustrativnost) i uspješno prikazali žanrovsko bogatstvo hrvatske renesanse, a upravo u tom jest jedna od osobitih vrijednosti toga zlatnog razdoblja hrvatske književnosti. Predstavljeni su ulomci epova (biblijskog, alegorijskog, putopisnog, povijesnog), dulje narativne pjesme, epilij, lirsko-epske pjesme; lirski pak žanrovi obuhvaćaju ljuveno, petrarkističko pjesništvo, maskerate, protutursko, satirično, misaono i moralističko pjesništvo, kao i bugarštice i pjesme »na narodnu« iz *Ranjinina zbornika*. Dramski odsječak predočen je u rasponu od dijaloškog pjesništva, preko prikazanja, pastore, sekularne drame u užem smislu, pa do farse te eruditske i pučke komedije. Zastupljeni su dobro poznati, reprezentativni autori i djela: u pjesničkom dijelu to su Šiško Menčetić, Džore Držić, nepoznati pjesnici *Ranjinina zbornika*, Marko Marulić, Mavro Vetranović, Petar Hektorović, Hani-bal Lucić, Antun Sasin, Nikola Dimitrović, Mikša Pelegrinović, Dinko Ranjina,

Dominko Zlatarić, Barne Karnarutić, Juraj Baraković; u dramskom dijelu to su Marko Marulić, Mavro Vetranović, Džore Držić, Hanibal Lucić, Nikola Nalješković, Marin Držić i Martin Benetović.

Može se zaključno reći da su ova dva sveska polučila dvostruku svrhu s kojom su načinjeni: oni su iznimno koristan priručnik inozemnim studentima kroatistike i slavistike, ali, još važnije, oni predstavljaju jedan od najopsežnijih izvora tekstova i podataka o hrvatskoj renesansnoj književnosti za one koji ne mogu čitati hrvatski. Stoga Povjerenstvo nagrade Dana hrvatske knjige smatra da Vinko Grubišić i Vladimir Bubrin s pravom zaslužuju da im pripadne nagrada *Davidias* za 2011. godinu.

Zagreb - Split, 22. travnja 2012.

DRUŠTVO HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA
POVJERENSTVO NAGRADE DANA HRVATSKE KNJIGE

NAGRADU »S L A V I Ć«
za najbolji autorski knjigom objavljeni prvijenac
u 2011. godini
dobila je

ANKICA TOMIĆ

za roman
NAROČITO LJETI
V. B. Z., Zagreb, 2011.

O b r a z l o ž e n j e:

Prozni prvijenac Ankice Tomić naslovljen *Naročito ljeti* obuhvaća vrijeme ranog djetinjstva pripovjedačice, koja se s obitelji seli na dalmatinski otok te poslije i u splitski areal, prateći i pamteći vlastiti život i život svoje okoline sve od onih izabраниh zbivanja koja bira autorica, u svakom slučaju onaj »odrasli lik« koji nastoji zapamćenjima dosegnuti vlastito djetinjstvo, a čitatelju pružiti štivo koje će mu možda i nadoknaditi izgublenu mladost.

Dobro će primijetiti čitatelj kako je uz knjigu *Naročito ljeti* moguće obnoviti dio vlastitih sjećanja, čuvajući njihovu važnost za mlađahnu glavnu junakinju Ankicu, ali isto tako pronaći sličnu važnost za čitatelja i njegovu pomalo »izbrisanu mladost«. Čitatelj se zaista može opustiti prihvatiti li i prepozna barem dio vlastita djetinjstva ugrađena u sjećanja, a tu simbiozu nudi i autorica romana *Naročito ljeti* Ankica Tomić, nastojeći proznu naraciju graditi na obnovi memorije u nizovima naizgled sitnih i banalnih stvari, koje samo djetinjstvo i spontanost njezine mlade junakinje mogu učiniti ne samo važnima nego i čudesnima.

Valja napomenuti kako je roman *Naročito ljeti* sazdan od naizgled sitnih i za neku neizlječivu odraslost premlenih stvari, događanja i emocionalnih slika, ali sve to glavnu junakinju i čini ne samo nekim »općim mjestom zbivanja« nego i svojevrsnom autentičnom junakinjom »odrastanja«, znatiželjna upijanja i pamćenja.

Spisateljica i glavna junakinja knjige stoga dopuštaju sebi pravo da se negdje posluže i kakvom anegdodom za odrasle, ali uvijek upravo onoliko koliko je potrebno da se stariji čitatelj ne izgubi u svijetu svakodnevnih čuda odrastanja! A upravo su to čuda koja i samu autoricu nukaju da prepozna vrijednost pamćenja, čuvanja onoga prošlog. Stoga i vrijedi njezino upozorenje: *Samo ono čega se ne sjećamo, ne znamo ni da smo izgubili!*

Zagreb - Split, 22. travnja 2012.